

Masonluk Tarihinde Geçen Morgan Olayı ve Anti-Masonik Parti

Özgün metin: Ömer Tecimer
Düzenleyen: Murat Özgen Ayfer

William Morgan adına
New York, Batavia'da dikilmiş anıt

Bu alışma, özgün olarak, 2003 yılında Mason Dergisi'nin 126. sayısında “**Anti-Masonik Giriřimler**” genel başlığı altında yayımlanmış olan makalelerden biridir.

Ayrıca, www.masonpedia.com adlı sitede de yayımlanmıştır.

Burada, yeniden gözden geçirilmiş, gerekli düzeltmeler yapılmış ve bazı notlar ile görseller eklenmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, bağımsızlığın kazanılmasından önce ve sonraları Masonluk çerçevesinde Avrupa'dakilere kıyasla olağanüstü sayılabilecek olaylara pek rastlanmaz.

Bununla birlikte Amerika'da da zaman zaman dikkati çeken bazı olaylar görülmüştür.

Aslında hiçbir ülke yoktur ki, orada Masonluk bulunsun da aleyhinde söz edilmesin!

Masonluk aslında gizli bir dernek olmamakla birlikte, üyelerini seçerken aradığı üstün nitelikler dolayısıyla kapalı bir topluluk gibi nitelendirilmektedir. İnsanlığın iyiliğine çalışma amacını güden mason topluluğu, kendine özgü birtakım yöntem ve kurallara göre seçtiği üyelerinin iyi, dürüst, onurlu kişiler olmasını arar.

Bununla birlikte mason örgütüne kabul edilen kimselerin arasına, bazen bu niteliklerden yoksun kimselerin katıldığı da olmuştur. Üye sayısı bakımından çok geniş bir gelişme göstermiş olan Amerikan Masonluğu'nda da bu tür kimselerin örgüte kabul edilmiş olmaları olasılığı aynı oranda büyüktür. Bunlar, masonlar arasında görülen doğal dayanışmayı kendi kişisel çıkarları için kullanmayı ön planda tutmaya kalkışan kimselerdir.

Bu kişilerin, mason topluluğu içinde uzun süre kalmaları olanaklı değildir. Topluluk bunları reddedince, dışlananlar, kimi zaman çirkin birtakım iftira ve suçlamalara girişerek, toplumu Masonluğun aleyhine kışkırtmaya kalkar. Dogmatik temellere bağlı bazı örgütler de bu gibi kişilerin sözlerine kanarak ve bu gibi iftiralarından yararlanmayı bir fırsat bilerek, Masonluğu ortadan kaldırma girişiminde bulunmak ister.

Bu tür davranışlar, Masonluğun kuruluşundan beri her yerde sık sık görülmüştür. Özellikle Katolik Kilisesi bu gibi olaylardan yararlananlar için çok etkin bir dayanak olmuştur. Masonluğun spekülatif hale dönüşmesinden pek kısa bir süre sonra, Papa 12. Clement, 4 Mayıs 1738 tarihinde, **“In Eminentı”** başlığı altında yayınladığı fermanıyla Masonluğa girenleri aforoz etmiştir. Bir süre sonra 14. Benoit adıyla Papalık makamını işgal eden zat da 18 Mayıs 1751 tarihinde, **“Providas”** başlığı altında yayınladığı fermanıyla bu aforozu yinelemiştir. Bu fermanlara, Avrupa'da, her yerde resmen pek önem verilmemişse de halk üzerinde her zaman etkili olmuştur. Etkinliğini büyük ölçüde kaybetmiş olduğu halde bugün bile birçok toplulukta bu buyruklar tartışma konusu edilebilmektedir. Böylece Masonluğa karşı daima bir düşmanlık odağı oluşturulabilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Katolik Kilisesi'nin etkisi Avrupa'ya oranla çok az olmakla birlikte, bu ülkede de Avrupa'dakine benzer tartışmalar yer alabilmiştir. Her fırsatta, ortaya çıkan uyuşmazlıklarda, Masonluğun aleyhine şiddetli eylemlere girişildiği görülmüştür.

Bunlardan biri de **“Anti-Masonik Parti”** diye bir kuruluşa neden olan Morgan Olayı'dır.

Bu olay William Morgan adında bir inşaat kalfası ile ilgilidir. William Morgan 1774 yılında Virginia'da doğmuştur. 1819 yılında on altı yaşındaki bir kız ile evlenmiş ve iki yıl sonra içki üretimi yapmak için Kanada'ya göç etmiştir. İçki imalathanesi bir yangında kül olunca, yoksulluğa düşmüş ve yeniden göç etmek zorunda kalmıştır. 1823 yılında New York eyaletinde Rochester'a, 1826'da ise Batavia'ya yerleşmiş ve inşaat kalfalığına başlamıştır.

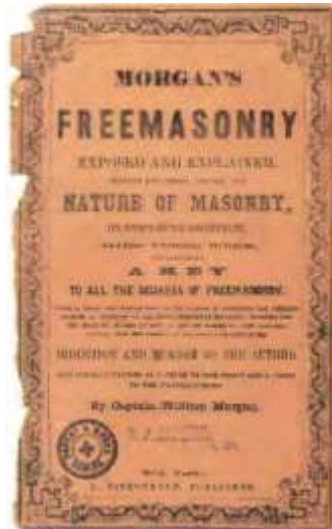
Ritüeller üzerinde engin bilgi sahibi olmasına karşın, bu dönemden önce hangi localarda bulunduğu ve nerede inisiye olduğu hakkında hiçbir veri yoktur. Bataviada bulunan locaya ve yeni kurulan York Riti Şapitri'ne [\[Masonluktaki York Riti'nde Royal Arch derecesiyle başlayan yüksek dereceler bölümü\]](#) girmesine izin verilmemiştir. Bunun doğal bir nedeni olması gerekir. Ne var ki, 1825 yılında New York eyaletinin LeRoy kentinde York Riti'nin Royal Arch derecesini aldığı doğrulanabilmektedir.

Avrupa'da olduğu gibi, Amerika'da da Masonluğun daha ilk gelişme yıllarından başlayarak çeşitli ritler ve bunlarla ilgili yüksek dereceli atölyelerin açıldığı görülmüştür. Bunlar genellikle Büyük Şapitrlere bağlı şapitrlerdir. [\[York Riti'ndeki loca benzeri birimler\]](#) Böyle bir şapitrin kurulması için, New York eyaletine bağlı Batavia kasabasında "Olive Branch" adlı bir locada, 1826 yılında bir Royal Arch şapitrinin kuruluşu kararlaştırılmıştır. Bu karar üzerine New York Büyük Şapitri'ne gönderilmek üzere hazırlanan dilekçede, Morgan'ın da imzası bulunmakta idi. Dilekçeye imza koyanlardan bir kısmı Morgan'ın imzasını görünce, kötü bir şöret sahibi olan bu kişi yüzünden isteklerinin geri çevrileceğini ileri sürmüşlerdir. Bunun üzerine Morgan'ın imzasının bulunmadığı yeni bir dilekçe hazırlanmış ve Büyük Şapitr'e gönderilmiştir.

İsteğin kabulünden sonra gönderilen patentle açılan atölyenin kapısına gelen Morgan'a içeri girme izni verilmemiştir.

Bu hareketi kendisi için bir hakaret sayan Morgan, "bu davranış ile Masonlukla ilişkisinin kesilmiş, bağlılığının çözülmüş olduğunu ve böylece bildiklerini olduğu gibi açıklamada artık hiçbir sakınca kalmadığını ve bunları ifşa edeceğini" bildirmiştir.

Bundan sonra Morgan, Miller adında bir kişiye ait bir basımevi ile yüksek bir ücret karşılığında Masonluk aleyhinde bir kitap yazmak üzere anlaşma yapmıştır. Söylentilere göre, bu basımevi Morgan'a bu iş için o zamanın parası ile beş yüz bin dolar(!) ödemeyi taahhüt etmiştir.

Bazı araştırmacılara göre yerel gazetenin editörü olan David C. Miller de Masonluğa girmiş ama ilk dereceden yukarı yükselmesi engellenmiştir. Karşılaştığı bu olumsuz tutum yüzünden Miller, Masonluğa düşman olmuş ve sonuçta Morgan ile beraber Masonluk karşısı bu girişimi düzenlemiştir.

Bu projeden haberdar olan heyecanlı bazı masonlar basimevine giderek, Miller'den Morgan'ın verdiği sanılan elyazmasını geri almak istemişlerdir. Miller gelenleri kovmuş ve bundan kısa bir süre sonra resmi makamlara başvurarak basimevine gelenlerin kendisini tehdit ettiklerinden söz etmiş, yakınmada bulunmuştur.

Kanıt yetersizliği nedeniyle yakınma dikkate alınmamıştır. Hatta bu yakınmanın yayınlanacak kitap için bir çeşit reklam amacıyla yapıldığı ileri sürülmüştür. Miller bu görüşü yalanlamaya gitmediği gibi, kitabın basılması işini finanse edecek bir komandit şirket kurma girişiminde bulunmuştur.

Bu girişim kentte büyük bir huzursuzluğa neden olmuş, gazete binası ateşe verilmiş ama ciddi bir zarar olmamıştır. Yangını Miller'in kendisinin çıkardığını ileri sürülmüştür. Yerel mason locası, suçluların yakalanması için ödül koymuştur. Ne var ki, sonuçta dört mason kundakçılık yaptıkları iddiasıyla tutuklanmış, yargılanmış ve bunlardan üçü ceza almıştır.

Anlaşılan o ki, Batavialı masonlar, Morgan'ın tutumu karşısında soğukkanlı kalabilmeyi başaramamış, bu arada Morgan birkaç kez farklı suçlamalarla tutuklanmış ve serbest bırakılmıştır. Büyük olasılıkla masonların ihbarı ile ortaya atılan suçlamaların kimileri gerçek, kimileri de düzmecedir.

Morgan 1826 yılının Ağustos ayında bu kez de hırsızlık yaptığı iddiasıyla tutuklanmıştır. Fakat çalınan eşyanın değersiz olduğu gerekçesiyle serbest bırakılmıştır. Ancak aynı gün bir alacaklının başvurması üzerine yeniden tutuklanmıştır.

Bundan sonra hapishaneye gelen Lafon Lawson adında bir kimse Morgan'ın borcunu ödeyerek serbest bırakılmasını sağlamıştır. Bu kişi, görgü tanıklarına göre, Morgan'ı dışarıda bekleyen bir arabaya bindirerek oradan uzaklaşmıştır.

Bu andan sonra Morgan'ı bir daha gören olmamıştır. Lawson da kayıplara karışmıştır.

Kimi tanıklar ise, Morgan'ın ellerinde meşaleler bulunan bir grup tarafından götürüldüğünü, başka tanıklar da tek atın çektiği bir araba ile yalnız yola çıktığını söylemişlerdir. Birbiri ile çelişen en az yarım düzine tanık raporu mevcuttur.

William Morgan'ın kaçırılmasına ilişkin bir tasarımsal canlandırma çizimi

Bu adam kaçırmaya olayı büyük bir heyecana neden olmuş ve bu yüzden birçok kimse gözaltına alınmıştır.

Soruşturmalar sırasında pek çok çelişkili ifadelere rastlanmıştır. Tanıklardan biri oldukça açık bir ifade vermiştir. Fort-Niagara'da bir deponun bekçisi olan Edward Giddin adındaki bu tanığın ifadesine göre, mason olduklarını söylediği bir grup insan, eli kolu bağlı ve ağzı mendille kapatılmış bir adamı depoya getirmişler. Giddin, getirilen adamın Morgan olduğunu iddia etmiş ve ona, yeminini bozan bir masonun ne gibi cezalara çarptırıldığı hatırlatılmış olduğunu bildirmiş. Giddin'in söylediklerine göre, Morgan öldürülecek ve sonra da cesedi Ontario gölüne atılacaktı. Ancak bundan önce, masonik usullere uygun şekilde Morgan'ın yargılanması kararlaştırılmış. Tartışmalar gece ve ertesi gün devam etmiş. Morgan aynı şekilde bağlı olarak bir ambara kapatılmış. Burada yalnız bırakılan Morgan bağlarından kendisini çözmek için uğraşmış ve birtakım boğuk sesler çıkarmış. Bu sesleri, oradan geçen bir zenci kadın duymuş ve durumdan Giddin'i haberdar etmiş. Giddin, hayaletlerin sesini duyduğunu söyleyerek kadını oradan uzaklaştırmış. Ertesi gün özel bir iş için bir süre depodan ayrılmış olan Giddin, geri döndüğünde gelenlerin ve Morgan'ın yok olduklarını görmüş.

Giddin'in bu ayrıntılı ifadesine rağmen, ne zenci kadın bulunabilmiş ne de depoda yapılan araştırmalar bir sonuç vermiştir.

Şimdi gelelim bundan sonra olanlara...

Morgan'ın hapisten çıkmasının üzerinden yaklaşık bir ay geçtikten sonra, oldukça uzak bir yerde, neredeyse tümüyle çürümüş bir ceset bulunmuştur. Morgan'ın dul eşi, cesedin kocasına ait olmadığını söylemiş, farklı boy ve sakal kesimi olduğunu özellikle belirtmiştir. Dul kadın sonradan nedense sözlerini değiştirmiş ve cesedin kocasına ait olduğunu bildirmiştir. Ancak bir başka dul, Mrs. Monroe da cesedin kendi kocasına ait olduğunu beyan etmiş ve bir polis soruşturmasından sonra ceset, gömülmesi için Mrs. Monroe'ya teslim edilmiştir.

Bu arada Morgan'ı başka kentlerde gören çeşitli tanık ifadeleri gazetelerde yer almıştır.

Bugüne kadar, yüzlerce araştırmacının ilgisine ve yürütülen tam otuz dokuz resmi soruşturmaya karşın, Morgan Olayı hâlâ karanlıktadır. O günden sonra yıllar boyunca olay üzerine birçok farklı açıklama ortaya konmuştur; bunlar arasında en bilineni, Morgan'ın masonlar tarafından öldürülmüş olmasıdır.

Bu olaydan yararlanarak Masonluk aleyhine halk arasında şiddetli bir propaganda başlatılmıştır. Amerika'da yönetsel görevlere getirilen kimselerin seçimlerinde, çoğu zaman masonların etkili olduğu görülmüştür. İyi ün sahibi kişileri bu seçimlerde masonların desteklediği ve sonra da kendi çıkarları için kullandıkları ileri sürülmektedir.

Masonların bu tutumlarına karşı örgütlenmek amacıyla birtakım anti-masonik dernekler kurulmuş ve bunlar 1828'den başlayarak bir siyasi parti olarak eylemlere girişmişlerdir. Bu eylemler arasında Batavia kent mezarlığına Morgan adına bir anıt dikilmesi de vardır. Bu kişiler Masonluğun şeytanî bir kuruluş olduğunu iddia edecek kadar ileri gitmiş, masonların desteklediği adayların dinsiz kimseler olduklarını ileri sürmüşlerdir. Bu savlarla birlikte Mason örgütünün her türlü kötülüğü işleyebileceğine kanıt olarak da Morgan olayını göstermişlerdir. Bunların iddialarına göre Morgan'ın masonlar tarafından katledilmiş olduğu kesindir.

Anti-Masonik Parti'nin etkinlikleri bir süre halk arasında geniş yankı bulmuş ve bu nedenle birçok kişi masonlarla her türlü ilişkiyi kesme konusunda söz vermiş ve hatta ant içmiştir.

Bu arada, bu amaçla yapılan toplantılara bazı masonların da katıldığı görülmüştür. Örneğin LeRoy kentinde yapılan böyle bir toplantıya katılan yüz kadar mason, örgütle ilişkilerini kestiklerini ve masonik ilkelere karşı olduklarını açıkça beyan etmişlerdir.

Bu olay birçok locayı da etkilemiş ve bu yüzden bir süre Amerikan Masonluğu'nda üye sayısında büyük ölçüde düşüşler görülmüştür. 1826'da New York Büyük Locası'na bağlı loca sayısı 500 kadarken bu sayı 1835 yılına kadar aşağıda görüldüğü biçimde sürekli olarak düşüş göstermiştir:

1827'de 228 loca
1828'de 130 loca
1829'da 87 loca
1830'da 77 loca
1831'de 71 loca
1832'de 52 loca
1833'de 56 loca
1834'de 53 loca
1835'de 49 loca

Bu localardaki mason sayısı 1825 tarihinde 20.000 kadarken, 1835'de bu sayı 3.000'e düşmüştür:

Kısa bir süre sonra huzur geri gelmiş ve loca sayısında olduğu gibi üye sayısında da yeniden ve hızla artış görülmüştür. Örneğin New York Büyük Locası'na bağlı locaların sayısı 1860'da 432'ye ve üye sayısı da 25.000'e ulaşmıştır.

[Şimdi gelelim şu Antimasonik Parti'ye...](#)

Anti-Masonik Parti, Amerikan politik yaşamında kurulan üçüncü partidir. Kuruluş amaçları arasında en önemlisi, kamu kurumlarına yönelen mason tehlikesini yok etmek olarak belirtilmiştir. 1828 Yılında kurulan Parti, özellikle kamu görevi üstlenmiş olan masonlara karşı düşmanca tutumuyla öne çıkmıştı.

Partinin ileri gelenlerinden Thurlow Weed, 1828 yılında Rochester kentinde **“Anti-Masonic Enquirer”** adlı bir gazete yayınlamaya başlamıştı. Weed, iki yıl sonra partinin yayın organı niteliğini taşıyacak olan **“Albany Evening Journal”** adlı gazeteyi çıkaracak malî güce kavuşmuştu. Özellikle doğu eyaletlerinde, mason karşıtı basın hızla gelişti. 1832'ye gelindiğinde New York eyaletinde 46, Pennsylvania eyaletinde 55 anti-masonik gazete yayınlanıyordu.

Buraya, ilginç oldukları için Anti-Masonik Parti'nin âdeta yayın organı niteliğini taşımış olan *"The New England Anti-Masonic Almanac"* adlı yıllık dergi serisinin resimlerini ekleyelim:

26 Eylül 1831 tarihinde Anti-Masonik Parti, Maryland temsilcisi William Wirt'i başkan adayı olarak ilan etti. Pennsylvania'dan Amos Ellmaker da başkan yardımcılığına adaydı.

Amerika Birleşik Devletleri'nin başkanlık seçimlerine ilk kez üçüncü bir partinin girmesi heyecan ve ilgi uyandırdı. O dönemde başkanlık görevini sürdüren ve bir mason olan Andrew Jackson, bu girişimi destekledi.

Parti girdiği ilk seçimlerde Vermont, Pennsylvania, Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, New Jersey ve Ohio eyaletlerinde başarılı oldu. Hatta Vermont Valisi William Palmer, Anti-Masonik Parti'den seçildi. Fakat başkanlığı yine Andrew Jackson kazandı.

Başarısız olduğu 1836 seçimlerinden sonra, [Anti-Masonik Parti hızla küçüldü. Çünkü doğru dürüst bir programı, bir stratejisi yoktu; sadece Masonluğa karşıtlık...](#) Kendinden sonra kurulmuş olan Ulusal Cumhuriyet Partisi ile birleşti ve bir süre sonra da tümüyle yok oldu gitti.

Sonuç

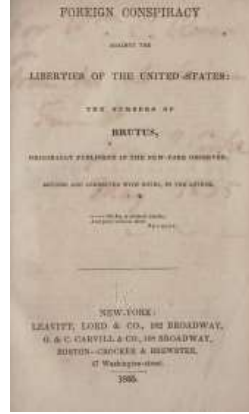
Britanya karşısında elde ettiği kesin zaferle bağımsızlığını sağlayan Amerika Birleşik Devletleri'nde 19. yüzyılın ilk yarısı muazzam değişikliklerin yaşandığı bir dönemdi. Kapitalist ekonominin, tüm toplumsal boyutlarıyla giderek daha etkin olduğu bu ülkede yaşanan hızlı değişim, hem merhametsiz hatta kıyıcı bir yaşam biçimini geliştiriyor hem de insanlar arasında müthiş bir güvensizlik duygusunun yayılmasına neden oluyordu. Halkın gözünde, kırılğan yeni Amerikan Cumhuriyetinin önündeki en büyük tehdit gizli örgütler olabilirdi. Masonluk da kapalılığı nedeniyle, halkın düşmanca yaklaştığı bir örgüttü. Son zamanlarda dünyayı denetimleri altına almak isteyen Illuminati örgütü hakkındaki yayınlar da giderek heyecanı yükseltmekteydi. Vahşi kapitalizmin pençesinde zorluklar içinde yaşayan halk için güç günlerdi.

Kızgınlığın hedefi kolayca bulundu: Masonlar, toplumun ve iş hayatının önde gelen kişileri idi. Yaşamın her yönünde etkindiler. Güzel giysiler içinde, muhteşem binalarda gizlice toplanıyorlardı. Morgan'ın kayboluşu fitili ateşledi; politikacıların sömürebileceği harika bir "popüler amaç" oluşturdu.

Heyecan kısa zamanda büyüdü ve yayıldı. Özellikle işsizliğin yaygın olduğu yoksul kesim arasında, talihsizliklerinin nedeni olarak önlerine ne konulursa inanacak kadar zavallı insanlar arasında kök saldı.

Morgan'ın başına neler geldiğini kimse bilemiyor. Oysa Amerika Birleşik Devletleri'nde Anti-Masonik Parti'nin kurulmasına kadar varan toplumsal tepki ve öfkeyi, o dönemin ekonomik ve toplumsal koşullarını analiz ederek anlayabilmek olanaklı...

Asıl önemlisi, Anti-Masonik Parti'nin kurulmasına yol açan nefret dolu olayların yalnızca Masonluk ile sınırlı kalmadığını bilmektir. Örneğin 1834 yılında, Katolik karşıtı bir kalabalık Charlestown'da bir manastırı ateşe vermiş ve rahibeleri öldürmüştür. Ertesi yıl, daha çok telgrafi bulan kişi olarak tanınan **Samuel Morse**, yazdığı **“Foreign Conspiracy”** (Yabancı Komplo) adlı kitap ile Papanın Amerika'yı nasıl kendi denetimi altına almak istediğini herkese duyurmuştu. Halkın öfkesi yalnızca masonları değil, Katolik Kilisesi'ni de hedef alıyordu.

Şunu iyice anlamak gerekiyor ki, başlangıçta Morgan Olayı, mason karşıtları tarafından özellikle planlanmış ve düzenlenmiş bir komplo değildi. Toplumsal koşullar farklı olsaydı, bu olay yerel düzeyde kalacak ve ulusal düzeyde Anti-Masonik Parti'nin kurulmasına kadar varan ölçülerde etkin olmayacaktı. Ne var ki, olaylar tam tersi yönde gelişti ve Morgan Olayı bir noktadan sonra, Masonluk karşıtı kesimler tarafından sonuna kadar kullanıldı.

Günümüzde Masonluğa karşıt olanlar, Morgan örneğini kullanarak Masonluğun kötülüklerini göstermekten pek hoşlanırlar. Unutulmamalıdır ki, o dönemlerden günümüze Masonluğa katılan milyonlarca kişi olmuş ama benzer bir olay görülmemiştir.

Bu sözler, “*Ne yani, yalnızca bir kez olmuş!*” diyerek, asla bir cinayeti (eğer olmuşsa) mazur gösterme çabası olarak alınmamalıdır. Eğer Morgan masonlar tarafından öldürülmüşse, suçlular hak ettikleri en sert cezaya çarptırılmalıydı. Ancak, gerçeği öğrenmek bugün olanaklı olmadığına göre, Masonluk karşıtları bu eskimiş sakızı çiğnemeyi artık bırakmalıdır.

Kaynak:

Hür Masonluk Tarihinden Notlar, Fikret Çeltikçi, Mimar Sinan Yayınları, Birinci Baskı 1982.

The Morgan Affair, Mackey's Revised Encyclopedia, s. 680-681, madde Morgan William, Grolier Multimedia Encyclopedia